

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада 2020 року

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

Катерина Дякун,
здобувач вищої освіти 2 року навчання
за другим (магістерським) рівнем
факультету іноземних мов
Університету ім. К.Д. Ушинського
Науковий керівник: к.пед.н., доц. О. М. Геркєрова

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНОСТІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто поняття іноземної комунікативної компетенції як основного складника професійної компетенції. Наведено приклади оцінювання сформованості іноземної комунікативної компетенції та запропоновано найбільш ефективний метод перевірки знань майбутніх учителів.

Ключові слова: професійна компетенція, комунікативна компетенція, іноземна мова, методи оцінювання, майбутні вчителі, лінгводидактичне завдання.

The article deals with foreign language communicative competence as the main component of professional competence. Examples of methods for assessing the formation of foreign language communicative competence are given and the most effective method of testing the knowledge of future teachers is proposed.

Keywords: professional competence, communicative competence, foreign language, assessment methods, future teachers, linguodidactic task.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Тенденції розвитку сучасного суспільства вимагають модернізації освіти. Освітній процес в педагогічному вузі зазнає суттєвих змін і все більшої актуальності набуває «компетентнісний підхід», який передбачає суттєві системні перетворення, що зачіпають викладання навчального предмета, його зміст, оцінювання, використання освітніх технологій. Для компетенцій характерно постійний розвиток і оновлення. Розвиток компетенцій залежить від мінливих обставин і вимог суспільства, а також від ціннісних установок. Способи формування та оцінювання професійних компетенцій стають найбільш актуальними.

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянута проблема і на які спирається автор. Питаннями професійних компетенцій та професійної компетентності займалися і займаються такі відомі вчені, як Н. В. Кузьміна, О. К. Маркова, В. О. Сластьонін, М. О. Чошанов, ін. Найбільш важливою складовою структури професійної компетентності вчителя іноземної мови вчені вважають комунікативну компетентність, під якою розуміють здатність спілкуватися письмово і усно з носієм конкретної мови в реальній життєвій ситуації [1, 48]. При цьому особлива увага приділяється смислової сторони висловлювання, а не тільки правильності використання мовних форм.

Мета статті – розгляд методів оцінювання сформованості іноземної комунікативної компетенції, визначення найбільш ефективного способу перевірки знань.

Виклад основного матеріалу. У контексті модернізації освіти «професійна компетентність» розглядається як показник якості підготовки випускників ЗВО. Її визначають як готовність випускника до вирішення типових професійних завдань залежно від рівня освіти. Формування професійно-педагогічної компетентності вчителя є кінцевою метою навчання студентів у ЗВО.

Комунікативна компетенція, яка є невід'ємною складовою професійної компетенції, – це здатність здійснювати спілкування через мову, тобто передавати й обмінюватися думками в різноманітних ситуаціях у процесі взаємодії з іншими учасниками, правильно використовувати систему мовних і мовленнєвих норм та вибирати комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації спілкування [4, 55]. Комунікативна компетенція передбачає знання, вміння і навички, необхідні для розуміння іншомовного учасника діалогу і породження власної моделі мовної поведінки, адекватної цілям, сферам, ситуаціям спілкування. Вона вимагає знання основних понять лінгвістики (стилів, типів, способів зв'язку речень у тексті та ін.), умінь і навичок аналізу тексту і власне комунікативних умінь, тобто навичок мовного спілкування стосовно різних сфер і ситуацій спілкування, з урахуванням адресата, мети.

Сучасний методично грамотний учитель іноземної мови повинен бути готовий ефективно реалізовувати мети навчання іноземної мови, які полягають у формуванні іншомовної комунікативної компетенції, освіти, вихованні та розвитку учнів. Основним компонентом комунікативної компетентності вчителя іноземної мови, насамперед, є лінгводидактична компетенція. Під лінгводидактичною компетенцією ми розуміємо провідну для особистісного професійного зростання складову професійної комунікативної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, яка передбачає його здатність і готовність застосовувати теоретичні знання, практичні вміння та навички в галузі іноземних мов та методики її викладання для постановки і рішення професійних завдань, що ґрунтується на цілісності його лінгвістичної і методичної підготовки. Оцінка сформованості лінгводидактичної та комунікативної компетенції в цілому викликає певні труднощі, оскільки не завжди є об'єктивною.

Основними методами оцінювання сформованості іншомовної комунікативної компетенції є такі відомі методи, як: метод аналізу конкретних ситуацій (кейс метод) - створення реальної ситуації в обговоренні якої приймають участь студенти, а вчителі спостерігають за процесом дискусії. Ситуації подаються у письмовій формі, складаються з початку певної «історії», а учні пропонують свій «розвиток подій» та «фінал». Такий метод дає змогу оцінити практичні, творчі, та комунікативні навички. Серед ефективних методів оцінювання також є метод проєктів, який дозволяє перевірити не тільки знання, а й вміння застосувати ці знання практично. Результатом такого завдання може бути, наприклад, створення власних навчальних матеріалів та планів. Усі ці методи схожі в тому, що дозволяють перевірити сформовані компетенції в спеціально створених ситуаціях, максимально наближених до реальних процесів, що є досить актуальним в рамках компетентнісного підходу, з переглядом ролі контролю в навчанні. Наприклад, очевидно, що перевірка і

оцінювання рівня сформованості професійної компетентності тестовим чином достовірно не може бути проведена. Правильна відповідь під час виконання тесту не завжди є показником реальної компетентності, а може лише свідчити про інформованість про неї. Просте відтворення матеріалу (переказ змісту лекції та спеціальної літератури) не здатне, у нашому випадку, підготувати методично грамотного вчителя іноземної мови.

Найбільш об'єктивним, на наш погляд, виступає метод вирішення професійно-орієнтованих (лінгводидактичних) завдань, який активно застосовується як на етапі оволодіння навчальним матеріалом, так і для перевірки та оцінювання рівня сформованості комунікативної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови. Лінгводидактичне завдання як підсумкова форма атестації стає найбільш значущим, особливо в рамках переходу на компетентнісні результати навчання і поступовій відмові від традиційних форм і методів контролю, заснованих на односторонній формі комунікації як способу передачі знань, навичок і умінь. Стандартні проблемні ситуації, що виникають у процесі навчання іноземної мови, для вирішення яких від майбутніх учителів іноземної мови потрібні системний аналіз розглянутої проблеми і осмислене застосування на практиці теоретичного матеріалу.

Потрібно, щоб пропоновані студентам професійно-орієнтовані завдання були побудовані з дотриманням принципу наростання складності і відображали безпосередньо реальні проблемні ситуації, перенесені зі шкільного викладання, з якими зіткнувся педагог-практик в процесі підготовки і проведення уроку іноземної мови. Перенесення реальних умов педагогічної діяльності в процес підготовки майбутніх учителів дозволяє їм не тільки запропонувати свій варіант вирішення завдання, а й дати аналіз навчальної ситуації, аргументувати використані методичні прийоми, скористатися знанням сучасних вимог і стандартів в педагогічній галузі.

На думку Ю. Сурміна, на ефективність діяльності викладача, практикуючого використання професійно-орієнтованих завдань, в цілому можуть впливати наступні принципи: партнерство, співробітництво зі студентами, використання останніх досягнень педагогічної науки і досвіду колег, творчі здібності викладача, індивідуальний і диференційований підходи в навчанні, забезпеченість студентів достатньою кількістю матеріалів і формування навичок роботи з ними [2, 41].

Структура професійно-орієнтованих завдань складається з організаційної, робочої і завершальної стадії в процесі роботи над ними. На першій стадії відбувається знайомство студентів зі змістом завдання, одночасно педагогом пред'являються вимоги до кінцевого продукту і критерії його оцінки, при необхідності відбувається формування робочих груп. Детальним вивченням професійно-орієнтованого завдання характеризується робоча стадія, в рамках якої відбувається осмислення представленої проблеми, вироблення власного плану дій, розробка самого продукту діяльності, а технологічна стадія, в свою чергу, полягає в безпосередньому виступі учасників, обговоренні, визначенні шляхів розв'язання проблеми. Завершальна стадія передбачає підведення

підсумків, оцінку викладачем роботи студентів, їх самооцінку, оцінку один одного і саморефлексію.

Прикладом професійно-орієнтованого (лінгводидактичного) завдання може бути наступне завдання, яке складається з декількох етапів. На першому з них студентам пропонується ознайомитися з описом якогось фрагмента уроку іноземної мови і його конспектом, на другому етапі студенту необхідно згадати проведений ним раніше урок і скласти його план з опорою на роздатковий матеріал з переліком лише основних елементів. На заключному етапі студенти працюють в групах, обговорюють детально складені конспекти уроку, порівнюючи їх з розширеною схемою, і проводять самоаналіз.

Отже, у процесі роботи над професійно-орієнтованим (лінгводидактичним) завданням, розробленим викладачем з дотриманням принципу наростання складності і перевірки володіння учнями узагальнених знань та вмінь із методики навчання різним аспектам мови і видам мовної діяльності, а також знання сучасних педагогічних вимог і стандартів, створюються умови для перевірки професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови в цілому і лінгводидактичної компетенції зокрема.

Висновки і перспективи дослідження. Кожен із зазначених методів оцінювання має свої переваги та недоліки, тому треба звертати увагу на ті методи, які є більш ефективними й об'єктивними та дадуть змогу адекватно оцінити рівень знань та, тим самим, підвищити якість освіти. Варто зазначити, що питання, які пов'язані з підготовкою та оцінюванням компетентності майбутніх учителів, вимагає особливої уваги, детального розгляду та конкретних практичних рішень.

Література

1. *Маркова А. К.* Психология профессионализма. М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 2016. 312 с. 2. *Понукалин А. А.* Социальная философия и психология: Монография. Саратов, 2014. 201 с. 3. *Рудіна М.* Іншомовна комунікативна компетентність як складова професіоналізму майбутніх учителів. Освіта на Луганщині. 2013. № 2. С. 153-158. 4. *Хомський Н.* Язык и мышление. Москва: Рус. яз., 1972. 123 с. 5. *Худякова Т. Л.* Оценка уровня сформированности профессиональной компетентности педагога-психолога в соответствии с требованиями профессионального стандарта. *Современная психология образования: проблемы и перспективы:* материалы Всерос. (с международным участием) науч.-практ. конф. Воронеж : Научная книга, 2016. С. 22–25. 6. *Языкова Н. В.* Формирование профессионально-методической деятельности студентов педагогических факультетов иностранных языков: монография. Улан-Удэ, 2014. 236 с.